

C. N. Graaff

Het geheim van de monnik

Een verhaal uit de tijd van de kruistochten

Op een koude winterdag klopte een bedelmonnik aan de poort van een herberg. Zijn bruine pij was kaal en versleten en zijn handen zagen blauw van de kou.

„Nou, jij ziet er ook niet best uit, broedertje,” riep de waard uit, die hem open deed.

„Maar kom binnen, in de grote zaal brandt het vuur.” En op de kleine jongen wijzend die achter hem stond, zei hij: „Dit is Arthur, mijn zoon.”

„Hé joh, wat is er?” De kleine Arthur, die eerst nieuwsgierig met zijn vader was meegelopen, deinsde nu angstig achteruit en kroop bijna helemaal weg in een grote nis. Geen wonder, want achter de monnik liep een grote herdershond mee naar binnen. De vader van Arthur keek wat verbaasd. „Moet die er ook in? Nou, vooruit dan maar - iedereen is welkom in de herberg van Sint George.”

Aarzelend volgde Arthur de mannen naar de grote zaal met zijn hoge oude balken. De hond werd over de binnenplaats naar de stal gebracht en pas toen de deuren van de stal gegrendeld waren, voelde hij zich veilig. Hij was bang voor honden. Vader zag het wel, maar lachte hem uit en joeg hem al gauw naar boven, naar bed. Daar, door de kleine raampjes van zijn kamer, kon Arthur juist op de binnenplaats kijken. Kijk, daar ging John, de knecht, naar de stal met een grote bak water en hompen brood. Als hij de deur nu maar goed afsloot. Kende vader die vreemde monnik soms, dat hij hem zo maar binnenliet op deze donkere winteravond? Maar wie was er nu nog zo laat op pad? Zo gauw de zon weg was, werd het onveilig op de buitenwegen. Vooral nu het leger van koning Richard was teruggekeerd van de kruistocht, zwierden er zo veel vreemde soldaten rond - onbetrouwbaar volk, dat nergens voor stond. Sommige reizigers in de herberg van Sint George hadden er wel eens griezelige verhalen over verteld. Arthur had het nooit goed begrepen. Die mannen waren toch met de koning meegetrokken om het heilige land te bevrijden - dat moesten dan toch goede Christenen zijn? Hoe konden ze nu als rovers . . . nee, hij begreep er niets van . . .

Zijn ogen vielen dicht . . .

Maar in zijn droom zag hij de monnik plotseling zijn kamer binnenkomen, gevolgd door de grote hond. Hij wilde roepen, maar hij kon niet. Met zijn grote poot duwde de hond tegen het bed; het schudde en kraakte . . .

Plotseling was hij klaar wakker en staarde in het donker van zijn kamer. Nu hoorde hij duidelijk hetzelfde gekraak, maar het kwam niet van zijn bed. Boven in huis hoorde hij lichte stappen. Vader ging zeker het huis rond. Buiten draafden paarden voorbij; wat had dat te betekenen? Snel stond hij naast zijn bed. Op de binnenplaats was niets te zien. Had hij zich vergist? Had hij boven niet het getrippel van hondepoten gehoord? Het duurde lang voor Arthur de slaap weer kon vatten; toen hij de volgende ochtend benedenkwam was de late gast blijkbaar al vertrokken. Arthur durfde er niet naar vragen; anders zou vader hem misschien wel plagen, dat hij bang geweest was voor de hond.

Maar hij bleef er nog lang over piekeren.

Enkele maanden gingen voorbij voordat de monnik opnieuw in de streek verscheen.

De mensen keken hem soms hoofdschuddend na, zoals hij daar ging, de bruine pij slobberend om zijn magere lichaam. Men vertelde allerlei vreemde dingen over die broeder Anselmus, zoals ze hem noemden.

De een zei dat hij niet goed bij zijn verstand was, de ander dat hij behekst was. Het was ook vreemd zoals hij daar soms plotseling voor het hek van een boerenhoeve stond en het erf over sukkelde, alsof hij de deur niet kon vinden - onzeker zwaaiend met zijn houten nap.

Ook kon hij wonderlijk vertellen over het heilige land, waar hij geweest was, en hij keek je soms zo onderzoekend aan, als je hem iets gaf.

Als hij in de herberg van Sint George kwam, was het meestal laat in de avond. Arthur ontweek hem, want de grote snuit van de hond joeg hem schrik aan en hij had verder ook geen enkel verlangen naar een verdere kennismaking met die vreemde monnik.

Op een late junimiddag speelde Arthur op de grote zolder van de herberg. In de voorzomer werd daar de wol voor het hele dorp verhandeld aan reizende kooplieden die de herberg bezochten, en zolang de vloer nog niet was schoon gemaakt kon je in de holten en hoeken dikke pluizen schapewol vinden. Arthur zocht ze bij elkaar om mee te spelen. Je kon er van alles van maken. Kleine ballen of poppetjes en figuurtjes . . .

Met zijn vingers tastte hij voorzichtig alle holttes in de vloer af. Plotseling bleef hij verbaasd zitten. Dit was geen gewone gleuf in de vloer. Hij tastte nog eens, rukte en trok; ja, de plank leek wel iets te bewegen. Met inspanning van al zijn krachten wrikte hij aan de plank - plotseling schoot hij achterover, met drie grote planken in zijn hand. In de vloer zat een opening en voor hem lag een donkere trap, die naar beneden ging. Die moest tussen de buitenmuur en zijn eigen kamertje liggen. Langzaam stapte hij de treden af, naar beneden. Waar zou hij uitkomen? Bij een geheime deur aan de kant van de hof misschien? Steeds verder liep hij, tot hij op een harde lemen bodem terecht kwam.

Vóór hem lag een donkere opening; dat was zeker een gang. Voorzichtig schuifelde Arthur nu voort, tastend langs de donkere wanden. Zijn hart bonsde in zijn keel, maar zijn nieuwsgierigheid was sterker dan zijn angst. Het weinige licht achter hem verdween - hij voelde nu hoe de muren ombogen in een andere richting.

Plotseling bleef hij stokstijf staan. Was dat een lichtschijsel in de verte of leek het maar zo? De angst sloeg hem om het hart, want tegelijkertijd hoorde hij iets - stappen en een zacht gekreun of nee - gejangk was het, van een hond. Arthur durfde niet meer vóór- of achteruit. Hij greep zich vast aan de klamme muur. Het lichtschijsel kwam naderbij en opeens wist hij . . . als een flits ging het door hem heen - het was de monnik, de gekke monnik met de hond.

Hij stond verlamd van schrik.

„Kom, wees niet bang, Arthur. Ga maar rustig zitten. Wacht eens, hoe oud ben je eigenlijk? Bijna dertien jaar?” Maar Arthur antwoordde niet en de monnik glimlachte. „Ja, de mensen zeggen dat ik gek ben, maar je hoeft niet bang te zijn, je moet nooit bang zijn, jongen, niet voor mensen en niet voor dieren. Kom, ga hier zitten, dan zal ik je zeggen wie ik ben. Je bent oud genoeg om het te kunnen begrijpen,” en toen begon de monnik zijn verhaal, waar Arthur met stijgende verbazing naar luisterde.

„Ik ben eigenlijk geen monnik, zie je, tenminste nog niet. Jaren geleden was ik edelman, aan het hof van koning Richard en toen de koning besloot met de kruisrid-

ders naar het heilige land te trekken, was ik een van de eersten om hem trouw te beloven en met hem mee te gaan.

Maar in het gevolg van de koning was nog een jonge man - even oud als ik - Kingstone heette hij. Hij was een eenvoudige poorterszoon, die door zijn dapperheid al gauw de aandacht van de koning trok en zo een van zijn gunstelingen werd. Ik had een hekel aan hem. Ik was jaloers op de gunsten en geschenken die hij ontving en in mijn hart was ik bang om zelf uit de gunst te raken. Toen Kerstfeest naderde, nu juist tien jaar geleden, waren we bij Jeruzalem gelegerd. Er werd besloten dat we allemaal samen naar Bethlehem zouden gaan, naar een grot waarvan men zei dat Jezus er geboren was. Maar ik wilde niet mee! Ik was niet naar het heilige land gegaan om er te bidden; het ging mij om roem en rijkdom, geld en eer en ik spotte met hen, die wèl naar Bethlehem wilden gaan om het Kerstfeest te vieren. Dit kwam Richard ter ore en je weet, Arthur, hij is een dapper koning, maar ook een vroom man en hij vindt niets erger dan mensen die spotten met God of met de Christenen. Daarom strafte hij me. Hij verbande me van het hof. Ik moest het heilige land verlaten en ook in Engeland zou ik nooit meer terug mogen keren.

Daar stond ik, arm en verlaten; een banneling, zonder eer en zonder geld of bezit. Woedend was ik en in mijn bitterheid gaf ik de poorterszoon Kingstone de schuld van alles. Hij had me natuurlijk verraden en beklad bij de koning, dacht ik.

Nu, hij zou er spijt van hebben nam ik me voor, want ik was vast besloten wraak te nemen, ook al zou het jaren duren. En jarenlang zwierf ik rond in vreemde landen, zonder mijn wraakplan te vergeten.

Maar ik verloor mijn vijand natuurlijk uit het oog, tot ik - een jaar geleden ongeveer - hoorde dat hij hier moest wonen, hier in Devonshire en als gunsteling van de koning het toezicht had op de koninklijke domeinen. Nu was mijn tijd gekomen, dacht ik. Maar hoe moest ik in Engeland komen? Ik was immers verbannen. Werd

ik herkend, dan was mijn leven niet meer veilig. Afgunst en jaloersheid kunnen een man tot vreemde dingen brengen, Arthur, en ik besloot alles te wagen. Ik beroofde een oude monnik van deze pij, liet mijn baard groeien en begon als bedelmonnik de streek te verkennen waar mijn 'vriend' woonde. Maar het was moeilijker dan ik dacht. Vóór alles moest ik natuurlijk zorgen niet herkend te wor-

den en daarom deed ik soms of ik niet helemaal bij mijn verstand was. Dit maakte het eenvoudiger als de mensen vragen gingen stellen en bovendien dacht ik de mensen dan beter over Kingstone te kunnen uithoren, zonder achterdocht te wekken.

Maar het allermoeilijkste was, dat de mensen in mij een echte monnik zagen en mij vroegen naar God en de heilige geschiedenissen. Wat wist ik daarvan? Om mij te redden begon ik verhalen te vertellen over het heilige land en ik was verbaasd over de eerbied waarmee men dan naar mij luisterde.

Soms zag ik in de ogen van de mensen het verlangen branden ook eens op al die heilige plaatsen te komen, en ik begreep dat ze me benijdden om wat ik gezien en beleefd had.

Om niet helemaal onzin te vertellen begon ik de heilige geschiedenissen te lezen en langzamerhand begon ik het verlangen in de ogen van de mensen te begrijpen en ik kreeg spijt van het leven dat ik geleid had. Ik was in Jeruzalem geweest, had Nazareth gezien, was vele malen te paard door het dorpje Bethlehem gekomen. Maar ik had alleen aan mijzelf gedacht en aan mijn eigen eer. Niets had ik begrepen van de grote strijd van koning Richard, niets van Gods liefde voor de mensen, en langzamerhand begon ik te begrijpen hoe ik hem teleurgesteld moest hebben, toen ik met de vrome pelgrims spotte.

Intussen begon Kingstone, mijn vijand, achterdocht te krijgen en op een late winteravond, nu juist een half jaar geleden, meende ik dat hij me op de hielen zat. Ik zocht onderdak bij je vader en was zó bang, dat ik je vader alles vertelde. Je vader is een nobel man, Arthur. Hij hielp me. Hij wees me deze vluchtgang, die van de herberg naar buiten loopt. Dikwijls heb ik hier geslapen na mijn zwerftochten.

Maar nu heb ik ontdekt dat ik een dwaas ben geweest. Wat wilde ik eigenlijk? Wraak nemen, een man doden die hier gelukkig is en bovendien een goed mens? Want Kingstone is streng, maar rechtvaardig - dat zegt iedereen die hem kent. Ik begreep, dat ik mijn leven verknoeid had en nu staat mijn besluit vast: ik vertrek van hier en zal nu werkelijk monnik worden. Al bedelend heb ik begrepen, dat armoede een mens rijker maakt dan alle schatten der wereld. Ik zal langs de dorpen en steden trekken, en als ik de kans krijg, zal ik de mensen vertellen van Bethlehem en van de Heer, die daar arm werd geboren in een stal. Als het weer Kerstfeest is kan ik misschien juist in Bethlehem zijn . . ."

Hier eindigde het verhaal van de monnik, die daarna nooit meer in Engeland gezien werd. En Arthur? Stil van verwondering liep hij terug in huis, naar vader. Maar hij was niet alleen. Naast hem liep de grote herdershond. „Ik ga weg, wil jij voor hem zorgen?" had de monnik gevraagd. En alsof de hond het begrepen had, was hij met hem meegelopen, de gang uit, naar boven. En vreemd . . . Arthur was niet bang meer.

De hond, Ronald, werd zijn grote vriend en als hij tegen Kerstfeest met hem door de besneeuwde velden liep, dacht hij nog dikwijls aan de monnik, die nu wel in Bethlehem zou zijn; nu niet om oorlog te voeren, maar om Jezus te aanbidden en de mensen van Zijn liefde te vertellen.